

Politika

Horvātija ir parlamentāra republika ar daudzpartiju sistēmu. Izpildvaru īsteno valdība ar premjerministru priekšgalā. Likumdošanas vara pieder Horvātijas parlamentam (*Sabor*). Tiesu vara ir neatkarīga no izpildvaras un likumdevēja varas. Pašreizējā konstitūcija pieņemta 1990. gada 22. decembrī, neatkarība no Dienvidslāvijas pasludināta 1991. gada 25. jūnijā.

Izpildvara

Horvātijas Republikas valdība - *vlada* ar premjerministru priekšgalā ir galvenais izpildvaras īstenojotājs valstī. Tās struktūru, darbu un kārtību nosaka Likums par valdību un Kārtības noteikumi. Valdība iesniedz izskatīšanai parlamentā likumus un citus normatīvos aktus, valsts budžetu un gada pārskatus, kā arī atbild par likumu un citu parlamentā pieņemto lēmumu izpildi. Valdība izdod noteikumus, lai sekmētu likumu izpildi. Valdība ieceļ un no pienākumu pildīšanas atbrīvo valsts pārvaldes amatpersonas. Valdības pārziņā ir politikas īstenošana, ekonomikas un sociālās attīstības stratēģiju pieņemšana, kā arī citi likumā noteiktie pienākumi.

Premjerministrs ir valdības galva, kuru izvirza prezidents un apstiprina parlaments. Premjerministrs ieceļ un parlaments apstiprina ministrus.

Horvātijas Republikas prezidents ir valsts galva, kuru ievēl vispārējās vēlēšanās uz pieciem gadiem. Prezidentu var ievēlēt ne vairāk kā uz diviem termiņiem pēc kārtas. Prezidents ir bruņoto spēku virspavēlnieks, līdzdarbojas ārpolitikas un valsts drošības politikas izstrādē un īstenošanā, pārstāv Horvātiju starptautiski, sasauca parlamentu un iesniedz valdībā izskatāmos jautājumus. Prezidenta pienākums ir kara apstākļos izdot dekrētus ar likuma spēku.

Likumdošanas vara

Horvātijas likumdevējs ir vienpalātas parlaments (*Hrvatski Sabor*), kura pārstāvju skaits svārstās no 100 līdz 160. Deputātus ievēl uz četriem gadiem, tiešās, vispārējās un vienlīdzīgas vēlēšanās no vairāku kandidātu vēlēšanu apgabaliem. Mazākumtautību pārstāvjus ievēl no vienmandāta vēlēšanu apgabaliem. Parlamentā pārstāvēta arī ārvalstīs dzīvojošā horvātu diaspora.

Parlaments notur atklātas sesijas divas reizes gadā: no 15. janvāra līdz 30. jūnijam un no 15. septembra līdz 15. decembrim. Papildus sesijas var sasaukt Republikas prezidents, parlamenta priekšsēdētājs vai valdība. Horvātijas parlamenta struktūru un darbu regulē kārtības noteikumi. Parlaments var pieņemt vai veikt labojumus konstitūcijā, pieņemt likumus, valsts budžetu, kara un miera deklarācijas, izmainīt teritoriālās robežas, izsludināt referendumu un vēlēšanas, iecelt un no amata atbrīvot amatpersonas, pasludināt amnestiju. Parlaments pārrauga Horvātijas valdības darbu un pārējās parlamentam pakļautās valsts institūcijas.

Lēmumi tiek pieņemti, ja par tiem nobalso deputātu vairākums. Atšķirīgi ir tad, ja izskata valststiesību un konstitucionālos jautājumus.

Bez sesijām parlamenta darbs noris dažādās komisijās un komitejās.

Tiesu vara

Tiesu varu valstī īsteno dažādas tiesas instances atbilstoši valsts konstitūcijai un likumiem, kā arī spēkā esošajiem starptautiskajiem līgumiem un vienošanām.

Valsts juridiskā padome (*Državno Sudbeno Vijeće*) ieceļ amatā visus tiesnešus. Padomē darbojas prezidents un 14 amatpersonas, kurus uz četriem gadiem ievēl Parlaments (maksimums divi termiņi).

Konstitucionālā tiesa (*Ustavni sud*) lemj par likumu atbilstību konstitūcijai un atsauc likumus, ja tie ir pretrunā ar konstitūciju. Konstitucionālā tiesa var atbrīvot no amata prezidentu. Šo institūciju veido 13 tiesneši, kuri iecelti amatā uz astoņiem gadiem. Konstitucionālās tiesas prezidents tiek ievēlēts uz četriem gadiem.

Horvātijas Republikā tieslietas izskata 110 sīko likumpārkāpumu tiesas, 104 municipālās tiesas, 20 grāfistes tiesas, 11 saimnieciskās tiesas, Augstākā sīko likumpārkāpumu tiesa, Augstākā Saimnieciskā tiesa, Administratīvā tiesa un Augstākā tiesa.

Pirmās instances tiesas ir sīko likumpārkāpumu tiesas, municipālās tiesas un saimnieciskās tiesas.

Otrās instances tiesas ir Augstākā saimnieciskā tiesa, kā arī županijas (administratīvais apgabals) tiesas, kuras veic noziegumu izmeklēšanu un izskata tiesā pirmās instances krimināllietas.

Administratīvā tiesa lemj par spriedumu pārsūdzēšanu administratīvo strīdu gadījumos.

Horvātijas Republikas Augstākā tiesa (*Vrhovni sud*) ir valstī augstākā tiesas instance. Tā nodrošina vienotu likuma piemērošanu un pilsoņu vienlīdzību likuma priekšā. Tiesu sēdes ir atklātas un tiesas spriedumu nolasa publiski, izņemot jautājumus par apsūdzētā privāto dzīvi. Valsts tiesu padomes ieceltie tiesneši savu amatu pilda līdz 70 gadu vecumam. Horvātijas parlaments ievēl Valsts Prezidenta izvirzīto Augstākās tiesas priekšsēdētāju uz četriem gadiem.